

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
végzése**

Az ügy száma: Pfv.I.20.670/2025/9.

A tanács tagjai: Dr. Cseh Attila a tanács elnöke
Dr. Magosi Szilvia előadó bíró
Dr. Mocsár Attila Zsolt bíró
Nyíróné dr. Kiss Ildikó bíró
Dr. Parlagi Mátyás bíró

A felperes: felperes1
(cím1)

A felperes képviselője: Dr. Nagy Noémi ügyvéd
(cím3.)

Az alperes: alperes1
(cím2)

Az alperes képviselője: név kamarai jogtanácsos
(cím2)

A per tárgya: Támogatási szerződés módosulásának megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: Felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma: Fővárosi Törvényszék
67.Pf.636.470/2024/8. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma: Pesti Központi Kerületi Bíróság
33.P.85.071/2024/15. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezi, és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

A felperes felülvizsgálati perköltségét 320.000 (háromszázhuszezer) forintban állapítja meg.

A végzés ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes 2017. július 31-én támogatási kérelmet terjesztett elő a TOP-1.4.1-16 kódszámú pályázati felhívásra. Az alperesi jogelőd támogató mint támogató képviselőként eljáró közreműködő mint közreműködő szervezet és a felperes mint kedvezményezett között 2021. január 15-én támogatási szerződés (a továbbiakban: szerződés) jött létre.

[2] A szerződés 2.1. pontja szerint a szerződés tárgya a cég1 című, a szám azonosító számú, a támogatási kérelemben és annak mellékleteiben rögzített projekt (a továbbiakban: projekt) elszámolható költségeinek az Európai Regionális Fejlesztési Alapból és hazai központi költségvetési előirányzatból vissza nem térítendő támogatás formájában történő finanszírozása.

[3] A szerződés 2.4. pontja alapján annak elválaszthatatlan részét képezte az „Általános Szerződési Feltételek az operatív programok keretében támogatásban részesített kedvezményezettekkel történő támogatási szerződésekhez” (a továbbiakban: ÁSZF) megjelölésű okirat. A szerződés részét képezte továbbá a „Foglalkoztatás és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével” című pályázati felhívás.

[4] A projekt célja egy régi épület családi bölcsődévé történő átalakítása és felújítása, a megvalósulási helyszíne helyiség, szám helyrajzi számú ingatlan volt.

[5] A támogatási szerződés aláírását követően 2021 januárjában kifizetésre került a felperes részére 27.500.000 forint előleg.

[6] A támogatási jogviszony vonatkozásában a felperes 2021 júniusában változás bejelentési kérelmet nyújtott be arra hivatkozással, hogy a 2017-2021 között bekövetkezett jelentős állagromlás miatt az épület felújítása helyett annak lebontása és egy új épület megépítése vált indokolttá.

[7] A közreműködő szervezet 2021 augusztusában elrendelte a felperes beszámolója hiánypótlását, az alperes pedig szabálytalanság gyanúját jelentette be, és felfüggesztette az eljárást. A közreműködő szervezet 2022 áprilisában rendkívüli helyszíni ellenőrzést folytatott le a felperesnél. Az ellenőrzés során felvett jegyzőkönyv intézkedési tervet tartalmazott, amelyben arra kötelezték a felperest, hogy módosítsa a műszaki tartalomváltozás bejelentési kérelméhez mellékelt, az azt alátámasztó építési engedélyezési tervet és adjon be építési engedély módosítása iránti kérelmet, mert a megtervezett épület és a területen már meglévő villanyoszlop közel áll egymáshoz, amely balesetveszélyes. A felperes intézkedési tervét a közreműködő szervezet három feltétellel tudomásul vette: 1) A támogatást igénylő a módosított dokumentációk rendelkezésre állását követően azokat műszaki szakmai tartalom módosítási igény kezdeményezése keretében haladéktalanul benyújtja a közreműködő szervezet felé. 2) Igazolást csatol az építésügyi hatóságtól a műszaki szakmai tartalom változására irányuló módosítási igényhez, az engedély módosítási kérelem elindításáról. 3) Igazolást nyújt be a módosítási igény keretében a településképi eljárás lefolytatásának megindításáról.

[8] A felperes 2022 szeptemberében bejelentette az intézkedési terv végrehajtását, és csatolta a módosított építési engedélyt, valamint a településképi nyilatkozatot, és előadta, hogy megállapodást kötött az út kezelőjével az út használatáról.

[9] Az alperes 2022. év második felében és 2023-ban folyamatosan adatszolgáltatás előrehaladási jelentés, számlabenyújtási terv benyújtását igényelte a felperestől. A felperes a terveknek megfelelően megkezdte a bölcsőde kivitelezését, és 62.000.000 forint erejéig rendkívüli kifizetési kérelmet terjesztett elő.

[10] A felperes 2023 áprilisában értesült, hogy az alperes elutasította a változás bejelentési kérelmét (szerződésmódosítási igényét). Az elutasító döntés ellen a felperes kifogást terjesztett elő, amelynek a Területfejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Allamtitkárság helyt adott, és a jogszerű állapot helyreállítása érdekében új határozat meghozatalát rendelte el. Az alperes a felperesnek az 1. számú beszámoló hiányait pótló nyilatkozatát és rendkívüli kifizetési kérelmét újabb változás bejelentési kérelemnek (szerződésmódosítási igénynek) tekintette és 2023 októberében elutasította. Az elutasító döntés elleni felperesi kifogást a Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság 2023 decemberében elutasította.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[11] A felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy 2022. június 2-án a szerződés műszaki tartalma az általa 2021. június 30-án kezdeményezett módon módosult. Keresetének jogalapjaként a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 172. § (3) bekezdésére, a kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 182/2022. (V. 24.) Korm. rendelet 178. §-ára és 1. számú mellékletére, a 2014-2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) rendelkezéseire (többek között a 86. § (1)-(5) bekezdéseire is) és mellékleteire, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 1:3. §-ára, 1:4. §-ára, 6: 2. § (1) bekezdésére, 6:62. §-ára, 6:116. § (1) bekezdésére hivatkozott.

[12] Álláspontja szerint az intézkedési terv végrehajtásának 2022. szeptember 1-jei bejelentését követően az alperes nem nyilatkozott, ezért ráutaló magatartásával 2022. szeptember 6-án megtörtént az intézkedési terv végrehajtásának elfogadása. Az alperes 2023 áprilisában indokolás nélkül utasította el az 1. számú változásbejegyzési kérelmet. A maga részéről eleget tett az intézkedési tervben foglaltaknak, ennek elfogadásáról vagy elutasításáról az alperes nem rendelkezett.

[13] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Előadta, hogy a 2022. június 2-án kelt intézkedési terv a felperest módosítási igény benyújtására kötelezte, amely nem jelenti automatikusan a benyújtott módosítási igény elfogadását, illetve a projekt műszaki tartalmára tett módosító javaslat elfogadását. Az intézkedési terv végrehajtásáról szóló döntés csak az intézkedés megvalósulását vizsgálta. Az intézkedési terv végrehajthatóságának elfogadására vagy elutasítására vonatkozó nyilatkozat hiánya nem értékelhető ráutaló magatartásként, így a módosítási kérelem elfogadásaként sem [Ptk. 6:4. § (4) bekezdés]. Rámutatott: az ÁSZF 4.1. pontja szerint közös megegyezéssel bármelyik fél kezdeményezésére lehet a szerződést módosítani. Az ÁSZF 4.3. pontja szerint a módosítás csak írásban, valamennyi szerződő fél aláírásával történhet, kivéve, ha jogszabály, a szerződés vagy az ÁSZF eltérően rendelkezik, azaz egyoldalú módosításra nincs lehetőség.

Az első- és másodfokú ítélet

[14] Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy a 2021. január 15-én létrejött támogatási szerződés a felperes által 2021. június 30-án benyújtott műszaki tartalomnak megfelelően módosult.

[15] Indokolása szerint hivatalból vizsgálta a megállapítási kereset előterjeszthetőségének a Pp. 172. § (3) bekezdése szerinti törvényes feltételei fennállását. Rögzítette: a felperes keresetét a támogatási szerződés alapján létrejött jogviszony fennállásának megállapítása tárgyában terjesztette elő. A megállapítást a felperes kérhette, mert a szerződés feltételeit (határidők) az alperes nem tartotta be, ezáltal a felperest olyan helyzetbe hozta, amelyben az joggal gondolhatta, hogy az alperes a felek közötti jogviszonyt a megváltoztatott műszaki tartalommal nem tartja fennállónak. A szerződés és az ÁSZF, továbbá a Korm. rendelet nem

ad a kedvezményezett részére lehetőséget, hogy a támogatótól „információt szerezzen”, amennyiben az megszegi a rá vonatkozó rendelkezéseket, nem tartja be a jogszabályban meghatározott határidőt. A polgári eljárásjog és a polgári jog alapelvei szerint a kedvezményezett részére egyetlen törvényes út áll rendelkezésre, a bírósághoz fordulás lehetősége.

[16] Az elsőfokú bíróság vizsgálta, hogy megilleti-e a felperest az alperessel szemben az a jogvédelem, amelyet az ítélet nyújt. Megállapította: az ítélet a felperes jogvédelmét oly módon szolgálja, hogy feloldja a számára bizonytalan helyzetet, és dönt a felek közötti jogviszony fennállásáról vagy fenn nem állásáról.

[17] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a jogviszony természeténél fogva, illetve a kötelezettség lejártának hiányában a felperes teljesítést nem követelhet, így a megállapítási kereset előterjesztésének harmadik feltétele is fennáll.

[18] Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét érdemben vizsgálva megállapíthatónak tartotta, hogy a támogatási szerződés a módosított tartalommal létrejött, ugyanis a felperes eleget tett a Korm. rendelet 86. § (1) bekezdés a) pontjában foglaltaknak, és maga az alperes a változás kezelését szolgáló intézkedést tette meg, amely nem vonja maga után a támogatási szerződés módosításának a szükségességét, és egyik fél általi kezdeményezését sem. Nem kellett ezért arról döntenie, hogy az alperes által kifogásolt ráutaló magatartással a szerződés módosítása létrejött-e. Az elsőfokú bíróság szerint a változás kezelését szolgáló intézkedés megkülönböztetendő a módosítástól, a módosítás egy tágabb fogalom, ezért a felperesnek „a módosításra irányuló kérelmét” elutasította, azonban megállapította, hogy a felek között létrejött szerződés tartalma a 2021. június 30-i bejelentésben rögzített műszaki tartalomnak megfelelően módosult, a benyújtott megváltozott műszaki tartalommal áll fenn a jogviszony.

[19] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta az elsőfokú bíróság ítéletét, és elutasította a keresetet; mellőzte az alperes elsőfokú perköltségben marasztalását; kötelezte a felperest a meg nem fizetett fellebbezési illeték megfizetésére.

[20] A jogerős ítélet indokolásában rámutatott: a Pp. 172. § (3) bekezdésének utolsó mondata alapján hivatalból – minden további fellebbezési érvelést megelőzően – vizsgálta, hogy fennállnak-e a megállapítási kereset feltételei {Kúria Pfv.21.336/2020/5. [48], [67]}. Rögzítette: az elsőfokú eljárás iratai szerint a felperes keresete annak megállapítására irányult, hogy a szerződés műszaki tartalma az általa kezdeményezett módon módosult. A Pp. 172. § (3) bekezdése értelmében megállapítási kereset előterjesztésének kizárólag valamely jog vagy jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítására irányuló kérelem esetén van helye. A felperes keresete szerint annak esetleges megállapításából, hogy a támogatási szerződés műszaki tartalma az általa kezdeményezett módon megváltozott, nem következik a jogviszony fennállása, vagy fenn nem állása. Az alperes az elsőfokú eljárás során maga sem vitatta, hogy a felek között a támogatási jogviszony változatlanul fennáll. A felperes keresete nem jog- vagy jogviszony fennállásának, vagy fenn nem állásának a megállapítására irányult, ezért a megállapítási kereset előterjesztésének a Pp. 172. § (3) bekezdése értelmében nincs helye.

[21] A másodfokú bíróság a fentiekre tekintettel a megállapítási kereset Pp. 172. § (3) bekezdésében foglalt két konjunktív feltételét nem vizsgálta. Nem vizsgálta továbbá a kereset érdemi elbírálásával kapcsolatosan a fellebbezésben és a fellebbezési ellenkérelemben kifejtett érvelést sem.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[22] A jogerős ítélet ellen a felperes felülvizsgálati kérelemmel élt, és kérelmet terjesztett elő a felülvizsgálat engedélyezése iránt. Felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte.

[23] Álláspontja szerint a jogerős ítélet sérti a Pp. 110. § (3) bekezdését, 172. § (3) bekezdését, 341. § (1) bekezdését, 346. § (1), (4), (5) bekezdését.

[24] Előadta: kereseti kérelmében megjelölte azt a jogviszonyt, amely alapján jogvédelem érdekében a bírósághoz fordult. A támogatási szerződésből eredő alanyi jogát kívánta a megállapítás iránt előterjesztett kereseti kérelmében érvényesíteni, az alperes ugyanis nem ismerte el a szerződés módosult műszaki tartalmát. A másodfokú bíróságnak érdemben kellett volna döntenie a kereseti kérelmetől, nincs ugyanis olyan kizáró jogszabályi rendelkezés, amely a támogatási jogviszony fennállása alatt a támogatási szerződésből eredő jogok érvényesítése tekintetében kizárná a perindítási jogát. Nem ad alapot a megállapítási kereset elutasítására az, hogy a felek között fennáll a támogatási jogviszony. A másodfokú bíróság döntésével megtagadta tőle a bírói út igénybevételének lehetőségét.

[25] Szerinte a Kúria Jpe.III.60.027/2022/15., Pfv.20.923/2019/7., Gfv.30.328/2021/6., Kfv.35.226/2023/8. számú határozatai felülvizsgálati kérelemben megjelölt részei alátámasztják az álláspontját. A Kúria szerint nem követelmény a megállapítási kereset előterjesztéséhez az, hogy a felek között ne álljon fenn jogviszony, sőt a Pp. kifejezetten megköveteli a jogviszony meglétét. A következőes bírói gyakorlattal szemben a másodfokú bíróság a felülvizsgálattal támadott ítéletében a megállapítási kereset alapfeltételének tekintette, hogy a felek között ne álljon fenn jogviszony. A Pp. 172. § (3) bekezdése két feltétel vizsgálatát teszi a bíróság számára kötelezővé, és nem engedi további feltétel támasztását.

[26] A felperes a Pp. Kommentárra hivatkozva rámutatott: a kereseti kérelem hármas tagozódása (marasztalási, megállapítási, jogalakítási) mellett a perbeli követelés tekintetében kizárólag megállapítási per indítására jogosult. Amennyiben a másodfokú bíróság vizsgálta volna a Pp. 172. § (3) bekezdésében szabályozott második konjunktív feltételt, akkor felismerhette volna, hogy a törvény kifejezetten megkívánja a jogviszony fennállását.

[27] Álláspontja szerint a Kúria Gfv.30.386/2021/5. számú határozatának indokolásából is az következik, hogy a jogviszony fennállása és megszűnése esetén is vizsgálni kell, kaphat-e más módon jogvédelmet a felperes. Álláspontja szerint a jelen esetben nincs más jogvédelmi lehetősége, nem terjeszthet elő marasztalási vagy jogalakítási keresetet. A kereseti kérelme azon jogának megállapítására is irányult, hogy jogosult a megváltozott, hatályos szerződésnek megfelelő műszaki tartalommal teljesíteni a szerződésben írt kötelezettségeit. A perben a támogatási jogviszony egyik elemének, a támogatási szerződésnek a tartalmát, jogi meghatározással annak hatályos szövege megállapítását kérte.

[28] A felperes sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság nem tett eleget a Pp. 346. § (5) bekezdésében foglaltaknak, ugyanis nem adott magyarázatot arra, miért nem alkalmazta a többről a kevesebbre következtetés elvét: ha a jogviszony fennállásáról/megszüntetéséről dönthet a bíróság a megállapítási perekben, akkor a jogviszony új tartalmának (hatályos szövegének) fennállásáról is dönthet. Az ezzel ellentétes ítéleti rendelkezés törvényt sértő. Álláspontja szerint a felülvizsgálati kérelmével támadott jogerős ítélet nem felel meg a józan észnek, hiszen ellentétes a kijegecesedett bírói gyakorlattal. Nem felel meg a közjónak sem, mert a másodfokú bíróság közpénz felhasználásával kapcsolatban hozott jogellenes döntést. Nem felel meg továbbá az erkölcsös és gazdaságos cél szolgálatának sem, mert olyan alperest részesített a másodfokú bíróság jogi előnyben, aki a támogatási döntés ellenére folyamatosan akadályozta a projekt megvalósítását.

[29] A felperes utalt a Kúria 4/2024. JEH (Jpe.III.60.011/2023/16. számú) határozatában foglaltakra, amelyek szerint a bíróság előtti igényérvényesítési jogosultság nem a perjog szabályaiból következik, hanem egyfelől az Alaptörvényben meghatározott jogból (bírósághoz fordulás joga), másfelől az anyagi jog szabályaiból. Érvelése értelmében a perbeli rendelkezés jogából is következik, hogy törvényi korlátozó szabály hiányában a fél élhessen a megállapítási per jogintézményével, pusztán bírói jogértelmezés ezt ne zárja ki. A másodfokú bíróságnak jogértelmezési kötelezettsége teljesítése körében Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) 28. cikke szerint kellett volna eljárnia. A Pp. 172. § (3) bekezdése értelmében a megállapítási kereset benyújtásának két feltétele van, a másodfokú bíróság nem állíthatott volna fel egy további, harmadik feltételt. A többről a kevesebbre következtetés elve szerint, ha a jogviszony fennállásának megállapítása iránt – két konjunktív feltétel megléte esetén – megengedett a perindítás, akkor a jogviszony egyes elemeinek megváltozása következtében a jogviszony megváltozásának megállapítása iránt is megindítható a peres eljárás. A jogviszony jogok és kötelezettségek, valamint az azokat meghatározó anyagi szabályok halmazából áll. Egy részeleme megváltozásának eredményeképpen a jogviszony módosult tartalommal történő fennállásának megállapítása érdekében indítható kereset.

[30] Álláspontja szerint a Kúria által közzétett valamennyi határozat a felülvizsgálati kérelemben sérelmezett jogerős ítéletben kifejtett döntéssel ellentétes jogi álláspontot tartalmaz abban a kérdésben, hogy jogviszony fennállása/hiánya esetén is előterjeszthető-e megállapításra irányuló kereseti kérelem. A bíróságok valamennyi perben már fennálló jogviszony alapján bíralták el a felperes védelmi szükséghelyzetben lévő jogát, csak két konjunktív feltétel fennállását vizsgálták, nem hoztak elutasító határozatot arra alapítottnak, hogy a jogviszony már fennáll/nem áll fenn, hiszen a második konjunktív feltétel (a jogviszony természeténél fogva marasztalás nem kérhető) kifejezetten feltételezi a jogviszony meglétét.

[31] A felperes kiemelte a Kúria Jpe.III.60.011/2023/16. számú határozatának [4], [5], [6], [12] bekezdését, amelyben rögzítettek álláspontja szerint igazolják, hogy meglévő jogviszony esetén is helye van a megállapítási kereset előterjesztésének. Hivatkozott továbbá a Kúria Gfv.30.130/2023/8. számú ítéletének a felülvizsgálati kérelmében megjelölt bekezdéseire, amelyekből szerinte kitűnik, hogy a jogviszony állítása kifejezetten szükséges eleme a megállapítási perek, ebből következően a jelen esetben a támogatási szerződéssel létrejött támogatási jogviszony megléte feltétele és nem akadálya a perbeli igény érvényesítésének. Álláspontja szerint a Kúria Pfv.22.476/2017/8. számú ítéletének [2], [6], [13] bekezdéséből is az állapítható meg, hogy a meglévő jogviszony nem kizáró, hanem szükséges feltétele a megállapítási keresetnek. A Kúria Gfv.30.045/2024/9. számú ítéletével kapcsolatban arra mutatott rá, hogy a megállapítási kereset elutasításának akkor van helye, ha a törvényben meghatározott két konjunktív feltétel valamelyike nem áll fenn. A meglévő jogviszony tényére történő hivatkozás nem zárja ki a kereset megalapozottságát. Ezzel összefüggésben kitért a Kúria Jpe.IV.60.048/2024/10. számú határozatára is.

[32] A felperes a Pp. 110. § (3) bekezdésében foglaltak megsértését abban látta, hogy amikor a szerződés műszaki tartalma módosulásának megállapítását kérte, a kérelme tartalmát tekintve a szerződéssel létrejött támogatási jogviszony hatályos tartalmának megállapítására, a szerződés hatályos tartalmának megfelelő teljesítést tartalmazó joga megállapítására irányult. A másodfokú bíróság a jogerős ítéletben a jogviszony fennállására tekintettel e joga megállapítására irányuló kérelmét is elutasító rendelkezést hozott, bár külön nem tért ki rá, a kereseti kérelmet teljes egészében elutasította. A másodfokú bíróság nem tudta külön értelmezni a „jog vagy jogviszony fennállásának, vagy fenn nem állásának megállapítására” törvényi kifejezést. Nem vizsgálta a megváltozott műszaki-szakmai tartalomnak megfelelő

teljesítéshez való jog fennállását, ezzel szembe került a kereset tartalmi értelmezésének kötelezettségét megállapító kúriai határozatokkal. A felperes hivatkozott a Kúria Jpe.60.027/2022/15. számú határozata felülvizsgálati kérelemben idézett, minden jogra és jogviszonyra irányadó jogi okfejtésére, valamint a Kúria Pfv.20.807/2023/5., Gfv.30.328/2021. számú határozataira. Rámutatott: keresetét ugyan nem akként fogalmazta meg miszerint kéri azon joga megállapítását, hogy a megváltozott műszaki-szakmai tartalomnak megfelelően teljesítheti a szerződést, ugyanakkor keresete a támogatási jogviszonyt megalapozó szerződés jelenleg hatályos tartalmának megállapítására irányult azzal, hogy annak megállapítását kérte: módosult a támogatási szerződés műszaki-szakmai tartalma. Szerinte ily módon értelmezhető megállapításra irányuló kereseti kérelmet terjesztett elő.

[33] A Pp. 341. § (1) bekezdésében foglaltak sérelmét a felperes azzal indokolta, hogy amennyiben a kereseti kérelmét el kellett utasítani, akkor a másodfokú bíróságnak rendelkeznie kellett volna a joga fennállásáról. A jog ugyanis a jogviszony egyes elemét/elemeit jelenti. Kereseti kérelme teljesítése esetén megnyílik a joga, hogy a projektet a módosított műszaki tartalomnak megfelelően teljesítse, a közpénzekkel ennek megfelelően számoljon el, kérhesse az alperestől a szerződés megváltozott tartalom szerinti teljesítését. A felülvizsgálattal támadott jogerős ítéletben a kúriai határozattal ellentétben a másodfokú bíróság nem vizsgálta a jog/jogviszony kérdését, nem rendelkezett valamennyi perben érvényesített követelésről. Nem rendelkezett azon jogáról, hogy lehetősége nyílt a megváltozott műszaki tartalomnak megfelelő módon teljesíteni a szerződést. E körben utalt a Kúria Jpe.60.007/2024/11. számú határozatára is.

[34] Rámutatott: a másodfokú bíróság a 4/2024. JEH határozat szerinti kötelező jogértelmezéstől eltérő, a Pp. 172. § (3) bekezdését sértő következtetésre jutott a megállapítási kereseti kérelem megengedhetősége vonatkozásában, ugyanakkor a jog/jogviszony megváltozásának megállapításáról nem foglalt állást, így nincs olyan másodfokú döntés, amit az anyagi jog vonatkozásában érdemben támadni lehetne. Önmagában ezen okból a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésének és az ügyben eljáró másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasításának van helye. Hivatkozott továbbá a Kúria Gfv.30.118/2022/10. számú határozatára.

[35] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult.

[36] Kiemelte: a megállapítás iránti kereset a Pp. 172. § (3) bekezdésének megfelelően három konjunktív feltétel megvalósulása esetén terjeszthető elő. Egyrészt a kérelemnek valamely jog vagy jogviszony fennállásának, vagy fenn nem állásának megállapítására kell irányulnia, másrészt a megállapításnak a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása érdekében szükségesnek kell lennie, harmadrészt fenn kell állnia annak a körülménynek is, hogy a felperes marasztalást nem követelhet. Annak esetleges megállapításából, hogy a szerződés műszaki tartalma megváltozott, nem következik bármilyen jellegű jogviszony fennállása vagy fenn nem állása. Ezt az a tény is alátámasztja, hogy a hivatkozott szerződésmódosítási igények elutasítása ellenére a támogatási jogviszony a keresetindítás időpontjában a peres felek között fennállt. Szerinte a Pp. egyértelműen fogalmaz abban a tekintetben, hogy a kérelemnek az adott jog fennállásának vagy fenn nem állásának a megállapítására kell irányulnia és nem annak módosítására. Nem vitásan a felek között a támogatási jogviszony és a felperesnek a támogatásra való jogosultsága fennáll, a kérelme erre figyelemmel ellentétes a Pp. 172. § (3) bekezdésével. Ha a felek között a jogviszony még fennáll, akkor nem a fennállás kérdése áll a jogvita középpontjában, hanem annak tartalma, érvényessége, illetve az alkalmazható jogkövetkezmények, ekként nem a jog vagy jogviszony fennállásának megállapítása szükséges.

[37] Álláspontja szerint a felperes a fentieken túl a jogvédelem szükségességét sem igazolta. Önmagában abból, hogy a szerződés műszaki tartalma módosult, nem következik közvetlenül olyan jogának a sérelme, amely szükségképpen védelemre szorulna. Az elutasított módosítási igények következményeként nem alkalmazott szankciót a felperessel szemben, így a felperesnek a peres eljárásban nem volt olyan joga, amely szükségképpen védelemre szorult volna. Az elállás jogellenességének megállapítására irányuló per eredményéből következhetne jog, jogviszony fennállása vagy fenn nem állása. E körben hivatkozott a BH2008. 270. számon közzétett határozatra, a Fővárosi Törvényszék 2.Gf.75.511/2020/6-II. számú, valamint a Fővárosi Ítéletábrla 4.Pf.20.048/2019/5. számú ítéletére, amelyek szerint a megállapítási kereset feltételeinek mind a keresetindításkor, mind pedig a kereset elbírálásakor fenn kell állniuk.

[38] A felperes a felülvizsgálati ellenkérelemre előterjesztett észrevételében kiemelte: azzal, hogy a támogatási jogviszony hatályos tartalmának megállapítását kérte, teljesítette azt a jogszabályi előírást, amely szerint valamely jogviszony fennállásának megállapítására vonatkozóan lehet megállapítás iránti kereseti kérelmet előterjeszteni. A Pp. 172. § (3) bekezdése nemcsak a jogviszony fennállása, vagy megszűnésének megállapítása céljából engedélyezi a megállapítási keresetet, hanem valamely jog fennállásának vagy megszűnésének megállapítására is, miként ezt a felülvizsgálati kérelmében kifejtette. Szerinte az alperes védekezése önmagának mond ellent: nem ismeri el a támogatási szerződés műszaki-szakmai tartalmának változását, de elismeri, hogy jogosult a támogatási összegre. Hangsúlyozta: az alperes elutasításaira tekintettel csak a bíróság döntése állapíthatja meg azt a jogát, hogy a változásnak megfelelő műszaki-szakmai tartalmat teljesítse.

A Kúria döntése és jogi indokai

[39] A Kúria mindenekelőtt rögzíti egyrészt, hogy a felperes megállapítási keresete olyan jog érvényesítéséből ered, amelyre figyelemmel a pertárgyérték a Pp. alapján nem meghatározható, másrészt az elsőfokú bíróság ítéletét a másodfokú bíróság megváltoztatta, így nem állnak fenn a felülvizsgálat kizártságának a Pp. 408. § (1), (2) bekezdése szerinti esetei, következésképpen a felperes felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmének elbírálása szükségtelen volt.

[40] A Pp. 413. § (1) bekezdése és 423. § (1) bekezdése alapján a Kúria a jogerős határozatot a felülvizsgálati kérelemben megjelölt megsértett jogszabályhely, az ott előadott jogszabálysértés, valamint a kérelem jogi indokai által meghatározott keretek között vizsgálhatja felül.

[41] A felperes felülvizsgálati kérelmének tartalmára tekintettel a Kúria – precedenshatározataiban (például: Pfv.20.513/2023/8., Pfv.20.629/2023/5., Pfv.21.043/2022/11., Gfv.30.143/2023/6.), valamint az eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatásoknak a Pp. hatályba lépése folytán történő felülvizsgálatáról szóló 1/2017. PJE határozat rendelkezései szerint a jelen ügyben is irányadó, a felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3. és 4. pontjában, és a hozzájuk fűzött indokolásban adott jogértelmezésével egyezően – a felülvizsgálati eljárás kereteit és annak jogi természetét illetően az alábbiakra mutat rá.

[42] A felülvizsgálat nem a per folytatása, nem egyfajta „harmadfokú” eljárás, hanem rendkívüli perorvoslat. Tárgya: a jogerős határozat [Pp. 406. § (1) bekezdés], amelynek jogszabálysértő voltát a Kúria kizárólag a felülvizsgálati kérelem korlátai [Pp. 423. § (1) bekezdés] között vizsgálhatja. A Pp. 413. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi kellékei a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. Ezen együttes törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyet konkrétan megjelöli, másrészt a hivatkozott

jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, vagyis, ha a jogszabálysértésre való hivatkozása indokait is ismerteti. A felülvizsgálati kérelem központi eleme a megsértett jogszabályhely megjelölése és a jogszabálysértés körülírása, mert ezek határozzák meg a Kúria felülbírálati lehetőségének tartalmi és perjogi kereteit. Érdemben csak azok a hivatkozások vizsgálhatók, amelyek esetében a törvény által előírt tartalmi követelmények maradéktalanul teljesültek, az egyéb hivatkozásokat a Kúria figyelmen kívül hagyja. Ha a fél a felülvizsgálati kérelmében több, egymástól elkülönülő jogszabálysértésre hivatkozik, valamennyi hivatkozásának rendelkeznie kell az előzőekben meghatározott tartalmi követelményekkel.

[43] Mindennek a felperes felülvizsgálati kérelme tekintetében a következők miatt volt jelentősége.

[44] Felülvizsgálati kérelmében a felperes az ítélet szerkezeti felépítését meghatározó Pp. 346. § (1) bekezdése és az ítélet indokolásának kötelező tartalmi elemeit részekre osztó Pp. 346. § (4) bekezdése megsértésére adekvát szöveges indokolás nélkül hivatkozott. A felülvizsgálati kérelemben általa körülírt jogszabálysértés és kifejtett jogi álláspont az indokolás egyik részéhez, a Pp. 346. § (5) bekezdésében szabályozott jogi indokoláshoz köthető. A Pp. 346. § (1) és (4) bekezdései megsértésének szöveges bemutatását nélkülöző felülvizsgálati hivatkozását a Kúria érdemben nem vizsgálhatta.

[45] Az így meghatározott felülvizsgálati keretek között eljárva a Kúria a felülvizsgálat eredményeként az alábbiakat állapította meg.

[46] A Pp. 346. § (5) bekezdésének a felperes felülvizsgálati kérelme szempontjából releváns rendelkezése szerint a jogi indokolásnak tartalmaznia kell az ítélet alapjául szolgáló jogszabályokat és szükség esetén azok értelmezését, a megállapított tényekre vonatkozó bizonyítékokat azokkal a körülményekkel együtt, amelyeket a bíróság a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, a tények megállapításának egyéb körülményeit, továbbá azokat az okokat, amelyek miatt a bíróság valamely tényállást nem talált bizonyítottnak, vagy amelyek miatt a felajánlott bizonyítást mellőzte. Az ekként meghatározott indokolási kötelezettségének a bíróság eleget tesz, ha logikusan, jogilag is követhetően kifejti a döntést megalapozó jogi érveket. A döntés alapjául szolgáló indokok bemutatásának terjedelmét és mélységét az adott döntés természete és az ügy egyedi körülményei határozzák meg. Minimális elvárás, hogy a bíróság a feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alaposággal megvizsgálja és ennek értékeléséről határozatában számot adjon, amellyel kapcsolatban figyelembe kell venni a jogvita természetét, az eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket {7/2013. (III. 1) AB határozat Indokolás [31] és [34]}. A bíróság indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolásának kötelezettsége, különösen nem a szubjektív elvárásaikat is kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása; az indokolásnak az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre kell kiterjednie {26/2020. (XII. 2.) AB határozat Indokolás [22]}.

[47] A másodfokú bíróság az adott ügyben a Pp. 346. § (5) bekezdése helyes értelmezésének megfelelően teljesítette indokolási kötelezettségét: jogerős ítéletének [54]-[58] bekezdéseiben – jogi álláspontjához mérten, a szükséges körben és mértékben – megindokolta döntését, így a Pp. 346. § (5) bekezdését nem sértette meg. A felperes felülvizsgálati kérelmében tévesen vetette össze a jogerős ítélet jogi indokolását azokkal a követelményekkel, amelyeket az Alaptörvény 28. §-a az alkalmazandó jogszabály értelmezésével szemben támaszt. Az indokolási kötelezettség megsértése körében a döntés érdemi helyessége nem vizsgálható (Kúria Pfv.21.306/2021/4., Gfv.30.168/2022/11., Mfv.10.004/2024/4.).

[48] A felperes felülvizsgálati hivatkozásával ellentétben a jogerős ítélet a következők miatt a Pp. 110. § (3) bekezdését és 341. § (1) bekezdését sem sérti.

[49] A Kúria a felperesnek ezen jogszabályi rendelkezések megsértése körében előadott felülvizsgálati hivatkozásaira tekintettel leszögezi: a Pp. szabályai értelmében a kereset egy anyagi jogi jogszabály által biztosított anyagi jog érvényesítését jelenti. A kereset tárgya az érvényesített jog, tartalma a kereseti kérelem, amely az érvényesített jog – felperes által kért – jogkövetkezménye. A kereset tehát tartalmazza az érvényesíteni kívánt anyagi jogot [Pp. 7. § (1) bekezdés 11. pont] az azt létrehozó anyagi jogi norma (jogalap) megjelölésével [Pp. 7. § (1) bekezdés 8. pont], és az ez alapján előterjeszhető kereseti kérelmet.

[50] A Pp. 110. § (3) bekezdése az általános intézkedési kötelezettsége részeként megköveteli, hogy a bíróság a fél által előadott kérelmeket, nyilatkozatokat ne alakszerű megjelölésük, hanem tartalmuk szerint vegye figyelembe, vagyis a helyes (nek vélt) tartalommal helyettesítse be a helytelen alakszerű megjelölésű kérelmeket. A felperes kereseti jogállítása – amit a Ptk. rendelkezései mellett a Korm. rendelet 86. § (4) bekezdés c) pontja megjelölésével határozott meg – az volt, hogy a projekt műszaki-szakmai tartalmának megvalósulásáról 2021. június 30-án általa tett és az alperes által elfogadott bejelentésnek megfelelően módosult a szerződés. A másodfokú bíróság a jogerős ítélet [54] bekezdésében a felperes által kért megállapítást helytállóan, a kereset tárgyával összhangban, így jogszabálysértés nélkül rögzítette.

[51] A Pp. 341. § (1) bekezdése – a kérelemhez kötöttség elvét [Pp. 2. § (2) bekezdés] kiegészítve – az ítélet teljességének elvét rögzíti, amely értelmében a bíróság ítéletében foglalt döntésnek valamennyi keresetre ki kell terjednie. A jelen esetben a felperesnek nem volt több keresete, mivel csak egy jogot érvényesített és kereseti kérelme is csak egy volt. A másodfokú bíróság a felülvizsgálati kérelemben foglaltakkal ellentétben a jogerős ítéletben a kereset egészéről határozott, ezáltal ítélete teljes, így az a Pp. 341. § (1) bekezdését sem sérti.

[52] Ugyanakkor a felperes a Pp. 172. § (3) bekezdésének jogszabálysértő értelmezésére megalapozottan hivatkozott.

[53] A Pp. 172. §-a a kereseti kérelem fajtáit (marasztalási, megállapítási, jogalakítási), valamint előterjesztésük feltételeit szabályozza. E jogszabályhely (3) bekezdése szerint valamely jog vagy jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítása *íránt* akkor terjeszthető elő kereseti_kérelem, ha a kért megállapítás a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása érdekében szükséges, és a jogviszony természeténél fogva vagy a kötelezettség lejártának hiányában vagy valamely más okból marasztalás nem kérhető.

[54] A másodfokú bíróság tévesen tulajdonított a Pp. 172. § (3) bekezdés első tagmondatának olyan szabályozási tartalmat, amely szerint megállapítási kereset előterjesztésének kizárólag valamely jog vagy jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítására *irányuló* kérelem esetén van helye.

[55] A Pp. 172. § (3) bekezdését a Kúria már több precedenshatározatában értelmezte. A jelen ügyben is irányadónak tekinti a Gfv.30.328/2021/6. számú végzése [24]-[33] bekezdésében kifejtetteket. Kiemeli: a megállapítási kereset természetéből és rendeltetéséből fakad, hogy valamely jog vagy jogviszony fennállása vagy fenn nem állása *íránt*, vagyis arra vonatkozólag, annak érdekében, tekintetében terjeszthető elő. A megállapítási keresettől „elvárt” tulajdonság nem a kereseti kérelem szövegszerű megfogalmazásával szemben támasztott kíváncsi, hanem a megállapítási kereset sajátja. A Kúria a Gfv.30.130/2023/8. számú ítéletének [72], [73], [75] bekezdéseiben is rámutatott, hogy a hatályos Pp. szerint – tartalmilag egyezően az 1952-es Pp.123. §-ával, és szó szerint azonosan az 1911. évi I. törvénycikk 130. § első mondat I. fordulatával – a megállapítási kereset fogalmi eleme, egyúttal alapvető jellemzője, hogy annak tárgya csak jog, illetve jogviszony lehet. Ezzel

egyező szabályozási tartalom jelent meg a hatályos Pp. kodifikációja során készült „Szakértői javaslat az új polgári perrendtartás kodifikációjára” [HVG-ORAC, Budapest, 2016. (szerk.: Varga István – Éless Tamás)] című, a Polgári Perjogi Kodifikációs Munkabizottságok szövegjavaslatait tartalmazó műben (293 - 294. oldal), hangsúlyozva: „A Szakértői Javaslat nem változtat a megállapításra irányuló kereset lényeges szabályain sem. Változatlanul csak jogviszony vagy jog fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítása iránt van helye megállapítási keresetnek ...”. A jogviszony személyek, illetve személy- és jogtárgy (dolog) közötti jogilag szabályozott (jogi kapcsolatot meghatározó) viszonyt, míg a jog ennek szűkebb részét, e viszony egyes elemét/elemeit jelenti. Jog/jogviszony állítása nélkül sem a hatályos, sem a korábbi magyar polgári perrendtartások rendszerébe nem illeszthető a megállapítási kereset. A jogirodalom és a joggyakorlat már az 1952-es Pp. alkalmazása körében kimunkálta, hogy jogviszony hiányában megállapítási kereset sikerrel nem terjeszthető elő [Németh János - Kiss Daisy (szerk.): A polgári perrendtartás magyarázata, CompLex, Budapest, 2007. I. kötet 740. oldal, utalással: Legf. Bír. Pfv.VI.21.074/1995. (megjelent: BH1996.636.)].

[56] A Kúria Pfv.22.476/2017/8., Gfv.30.045/2024/9. számú egyedi, továbbá a 4/2024. JEH (Jpe.60.011/2023/16. számú) jogegységi határozatai is a fenti jogszabályértelmezést tükrözik. E határozatokból is kitűnően a Kúria nem tartotta minden további nélkül meg nem engedhetőnek az annak megállapítására irányuló kereseteket, hogy egyes szerződéses feltételek nem váltak a felek közötti szerződés részévé; illetve a beszámítás érvénytelen, a keresetben megjelölt hitelezői igények alkalmatlanok a beszámításra, illetve a követelés bírósági eljárásban nem érvényesíthető.

[57] A Pp. 172. § (3) bekezdése a megállapítási kereset előterjesztését – valamely jog vagy jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítása iránt – kizárólag két konjunktív feltételhez köti:

- egyfelől ahhoz, hogy a kért megállapítás a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása érdekében szükséges legyen,
- másfelől ahhoz, hogy a jogviszony természeténél fogva vagy a követelés lejártának hiányában vagy valamely más okból marasztalás ne legyen kérhető.

[58] A jelen esetben a másodfokú bíróság az Alaptörvény 28. cikkében írt jogértelmezés félretételével nem vette figyelembe sem a Pp. megalkotására irányuló javaslat indokolását, és azon keresztül azt, hogy a korábbi szabályozói környezettől (1952-es Pp.) és az azzal kapcsolatban kialakult gyakorlattól való eltérés szándéka nem merült fel a Pp. megalkotásakor, továbbá azt az alapvető és feltételezett alkotmányos elvárást sem tartotta szem előtt, hogy a jogszabály a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgál.

[59] Az ügyben az elsőfokú bíróság vizsgálta a felperes megállapítási keresete előterjeszthetőségének fenti két konjunktív feltételét, valamint a kereset megalapozottságát, a másodfokú bíróság azonban eltérő – a fentiekben kifejtettek szerint téves – jogi álláspontja folytán ezekben a kérdésekben nem foglalt állást, így nincs olyan jogerős döntés, amit érdemben támadni és felülvizsgálni lehetne.

[60] A Kúria ezért a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

[61] A megismételt eljárásban a másodfokú bíróságnak a fellebbezés keretei között állást kell foglalnia arról, hogy fennáll-e a megállapítási kereset előterjeszthetőségének a Pp. 172. § (3) bekezdésében rögzített két konjunktív feltétele, amennyiben igen, módosult-e perbeli szerződés.

[62] A hatályon kívül helyezésre tekintettel a Kúria a felülvizsgálati eljárásban felmerült perköltséget csupán megállapította, annak viseléséről az új határozatot hozó bíróságnak kell döntenie [Pp. 424. § (4) bekezdés].

[63] A Kúria a jelen felülvizsgálati eljárásban már alkalmazandó, a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi és kamarai jogtanácsosi költségről szóló 17/2003. (XII. 9.) IM rendelet (a továbbiakban: Ükr.) 2. § (1) bekezdés *a)* pontja alapján a felperest képviselő ügyvéd munkadíját 250.000 forintban határozta meg. A felperes megállapított felülvizsgálati perköltsége az általa megfizetett felülvizsgálati eljárási illetékkal (70.000 forint) együtt teszi ki a rendelkező részben írt összeget. Az alperes nem az Ükr.-nek a vonatkozásában irányadó 2. § (3) bekezdés *a)*, *b)* pontjaira és 3. § (2) bekezdésére utalással, ezáltal nem a Pp. 81. § (1), (2) bekezdésében foglaltaknak megfelelően számította fel felülvizsgálati perköltsége összegét, ezért a Kúria az ő javára nem állapíthatott meg perköltséget.

[64] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 405. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 376. § (1) bekezdésének megfelelően tárgyaláson kívül bírálta el.

[65] A végzés elleni felülvizsgálatot a Pp. 407. § (1) bekezdés *d)* pontja zárja ki.

A döntés elvi tartalma

[66] A megállapítási kereset természetéből és rendeltetéséből fakad, hogy valamely jog vagy jogviszony fennállása vagy fenn nem állása *iránt*, vagyis arra vonatkozólag, annak érdekében, tekintetében terjeszthető elő. A Pp. 172. § (3) bekezdése nem a kereseti kérelem szövegszerű megfogalmazásával szemben támasztott kíváncsi, hanem a megállapítási kereset sajátja.

Záró rész

Budapest, 2026. január 13.

Dr. Cseh Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Magosi Szilvia s.k. előadó bíró, Dr. Mocsár Attila Zsolt s.k. bíró, Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró, Dr. Parlagi Mátyás s.k. bíró